

1. Bankų plėtra

2002 m. pabaigoje Lietuvoje veikė 10 Lietuvos banko licenciją turinčių bankų, 4 užsienio bankų skyriai ir 2 užsienio bankų atstovybės. 2002 m. gegužės mėn. buvo įsteigtas naujas AB VB būsto kreditų ir obligacijų bankas, kuriam Lietuvos bankas išdavė licenciją su apribojimais. Be to, 2002 m. pradžioje Lietuvos bankas išdavė licenciją Suomijos Respublikos banko Nordea Bank Finland Lietuvos skyriaus veiklai Lietuvoje (šis skyrius anksčiau Lietuvoje veikė Merita Bank pavadinimu). 2002 m. kovo mėn. buvo baigtas AB Lietuvos žemės ūkio banko privatizavimas, – Vokietijos Federacinės Respublikos bankas Norddeutsche Landesbank Girozentrale iš valstybės įsigijo 76 proc. LŽŪB akcijų paketą.

Per metus trijų didžiausių bankų valdoma turto rinkos dalis sumažėjo nuo 78 proc. iki 74 proc., o jų dalį rinkoje užėmė mažesnieji bankai bei užsienio bankų skyriai. Žemiau pateikiama bankų sistemos balansinės ataskaitos kai kurių straipsnių dinamika.

Bankų sistemos kai kurių turto ir įsipareigojimų straipsnių dinamika

mln. Lt

Eil. Nr.	Straipsnio pavadinimas	2002 01 01	2002 10 01	2003 01 01	Pasikeitimas per IV ketv. (proc.)	Pasikeitimas per metus (proc.)
1	Turtas (aktyvai)	15349,0	16215,4	17221,2	6,2	12,2
2	Suteiktos paskolos	6502,8	7275,9	7933,2	9,0	22,0
3	Indėliai ir akredityvai	10415,7	11441,0	11677,4	2,1	12,1
	privačių įmonių	3077,8	3614,2	3753,9	3,9	22,0
	fizinių asmenų	6357,1	6615,6	6877,6	4,0	8,2
4	Akcininkų nuosavybė	1439,8	1642,1	1730,5	5,4	20,2
5	Einamųjų metų pelnas (nuostolis)	-24,1	141,1	146,8		

Bankų pateiktų 2003 m. sausio 1 d. ataskaitų duomenimis, veikiančių šalies komercinių bankų:

- aktyvai sudarė 17,2 mlrd. Lt ir per metus išaugo 1,9 mlrd. Lt arba 12,2 proc. Palyginimui, per 2001 m. bankų sistemos aktyvai buvo išaugę 2,25 mlrd. Lt arba 17,2 proc.;
- klientams suteiktos paskolos, kurių suma siekė 7,9 mlrd. Lt ir, lyginant su praėjusių metų sausio 1 d., išaugo 1,4 mlrd. Lt arba 22 proc.;
- bankuose laikomų indėlių suma 2003 m. sausio 1 d. sudarė 11,7 mlrd. Lt ir per metus padidėjo 1,3 mlrd. Lt arba 12,1 proc.;
- iš jų gyventojų indėliai sudarė 6,9 mlrd. Lt ir per metus išaugo 521 mln. Lt arba 8,2 proc.;
- iš jų indėliai nacionaline valiuta sudarė 7,5 mlrd. Lt ir per metus padidėjo 31,9 proc.;
- iš jų indėliai užsienio valiuta sudarė 4,1 mlrd. Lt ir per metus sumažėjo 12 proc.

2. Veiklos riziką ribojančių normatyvų vykdymas

2002 m. daugumos bankų veikla išliko konservatyvi, tai liudija ir veiklos riziką ribojančių normatyvų vykdymas su gana dideliu rezervu; 2003 m. sausio 1 dienos bankų pateiktų audituotų ataskaitų duomenimis, bankų sistemos kapitalo pakankamumo rodiklis sudarė 14,75 proc. ir viršijo Lietuvos banko nustatytą minimalų 10 proc. kapitalo reikalavimą; likvidumo normatyvas atitinkamai sudarė 42 proc. ir taip pat viršijo Lietuvos banko nustatytą 30 proc. minimumą.

2002 m. visi šalies komerciniai bankai ir užsienio bankų skyriai veikiantys Lietuvoje vykdė visus Lietuvos banko nustatytus riziką ribojančius normatyvus.

3. Paskolos

2002 m. augant šalies ekonomikai, bankai ypač suaktyvino savo kreditavimą ir tai buvo sparčiausias bankų paskolų portfelio augimo tempas nuo 1994 m. Klientams suteiktų paskolų dalis grynąja verte bankų turte padidėjo nuo 41,3 proc. iki 45,6 proc.

2002 m. toliau didėjo ilgalaikių paskolų lyginamasis svoris bankų paskolų portfelyje: nuo 67 proc. 2002 m. pradžioje iki 72 proc. 2003 m. sausio 1 d. Ilgalaikės paskolos iš vienos pusės sudaro bankų klientams palankias sąlygas

plėtoti investicinius projektus ir augti šalies ūkiui, iš kitos pusės bankams sąlygoja didesnę kredito riziką, kadangi per ilgą laikotarpį gali pasikeisti ekonomikos situacija.

Per metus gyventojams suteiktų ilgalaikių paskolų suma išaugo 76 proc. Tarp bankų suteiktų ilgalaikių paskolų fiziniams asmenims dominuoja būsto kreditavimo paskolos, kurios 2003 m. sausio 1 d. bankų apklausos duomenis, sudarė 989 mln. Lt arba 81 proc. fiziniams asmenims suteiktų paskolų portfelio. Bankams taikant palankias šių paskolų teikimo sąlygas bei išliekant didelei tokių paskolų paklausai, tikėtinas ir tolesnis spartus šios rūšies paskolų augimas. Būsto paskolų augimą turėtų papildomai skatinti nuo 2003 m. įsigaliojusios gyventojų pajamų mokesčio lengvatos, leidžiančios sumažinti apmokestinamąsias pajamas už būsto paskolas mokamų palūkanų suma.

Kalbant apie bankų paskolų portfelio būklę, pažymėtina, kad 2002 m. toliau gerėjo bankų paskolų portfelio kokybės rodikliai. Tam reikšmingos įtakos turėjo ne tik jau minėtas paskolų portfelio atsinaujinimas bei atsigaunanti šalies ekonomika, bet ir pagerėjusi kai kurių skolininkų finansinė būklė bei sistemingas nuostolingų paskolų nurašymas ir perkėlimas į nesisteminę apskaitą.

Veikiančių bankų sistemos paskolų portfelio kokybės rodiklių dinamika pateikiama lentelėje.

Veikiančių bankų sistemos paskolų portfelio kokybės rodiklių dinamika

Data	Atidėjimai paskoloms / suteiktos paskolos, %	III, IV, V grupės paskolos / visos paskolos, %
1997 01 01	20,68	32,1
1998 01 01	18,52	28,25
1999 01 01	5,92	12,46
2000 01 01	4,47	11,92
2001 01 01	3,73	10,79
2002 01 01	2,55	7,45
2003 01 01	1,08	5,82

4. Indėliai

Bankų įsipareigojimų struktūroje stabiliausiai ir sparčiausiai augantis lėšų šalintis yra indėliai ir akredityvai. Išaugusi privačių įmonių indėlių dalis santykinai sumažino gyventojų indėlių dalį visuose indėliuose nuo 61 proc. iki 58,9 proc.

Kalbant absoliučiais skaičiais gyventojų indėliai per metus išaugo puse milijardo litų. Šį augimą nulėmė indėlių iki pareikalavimo augimas, tuo tarpu gyventojų terminuotų indėlių rinka, iki tol tris metus paeiliui augusi daugiau kaip po 800 mln. Lt kasmet, per 2002 metus sumažėjo 66 mln. Lt arba 1,5 proc. Gyventojų indėlių apimtį taip pat sumažino smukęs JAV dolerio kursas.

2002 m. pabaigoje, lyginant su metų pradžia, lėšos privačių įmonių – rezidentų indėlių sąskaitose išaugo 595 mln. Lt arba 21,7 proc.

5. Kapitalas

Bankų sistemos įregistruotas akcinis kapitalas 2003 m. sausio 1 d. sudarė 1 110 mln. Lt. 2002 m. keturi šalies bankai įregistravo akcinio kapitalo padidinimą, be to gegužės mėn. buvo įsteigtas naujas AB VB būsto kreditų ir obligacijų bankas, kurio akcinis kapitalas - 20 mln. Lt.

2002 m. užbaigus Lietuvos bankų privatizavimo procesą didėjo privačių užsienio investuotojų valdoma Lietuvos bankų kapitalo dalis, atitinkamai mažėjant valstybei priklausančiai kapitalo daliai, kuri 2003 m. sausio 1 d. tesudarė 0,15 proc. Tai visų pirma sietina su AB Lietuvos žemės ūkio banko privatizavimu. Žemiau pateikiama užsienio investuotojų dalies bankų kapitale kitimo tendencija:

1996 01 01	16 proc.
1997 01 01	25 proc.
1998 01 01	32 proc.
1999 01 01	39 proc.
2000 01 01	35 proc.
2001 01 01	58 proc.
2002 01 01	81 proc.
2003 01 01	88 proc.

Lietuvos bankų sistemoje dominuoja skandinaviškas kapitalas, tačiau jo dalis santykinai sumažėjo dėl ženklios Vokietijos banko investicijos.

6. Pelningumas

Bendras šalies bankų sistemos 2002 m. rezultatas – 146,8 mln. Lt pelnas, yra geriausias Lietuvos bankų sistemos veiklos rezultatas po nepriklausomybės atkūrimo. Aštuoni bankai ir trys užsienio bankų skyriai dirbo pelningai ir gavo 205,1 mln. Lt pelno, o du bankai (AB Lietuvos žemės ūkio bankas, UAB Sampo bankas) ir vienas užsienio bankų skyrius (Nordea Bank Finland Plc Lietuvos skyrius) per tą patį laikotarpį patyrė 58,3 mln. Lt nuostolių. Palyginimui, per 2001 metus Lietuvos bankų sistema patyrė 24,1 mln. Lt nuostolių. Lentelėje pateikiamas bankų veiklos rezultatas ir pelningumo rodikliai.

Veikiančių bankų veiklos rezultatai

Eil. Nr.	Bankas	Einamųjų metų pelnas (mln. Lt)	
		2002 01 01	2003 01 01
1.	AB Lietuvos žemės ūkio bankas	8,2	-50,6
2.	AB Ūkio bankas*	2,9	6,2
3.	AB Vilniaus bankas	95,2	126,5
4.	AB Šiaulių bankas	2,4	3,4
5.	AB bankas „Snoras“	4,5	10,5
6.	UAB Medicinos bankas	1,6	1,2
7.	AB PAREX BANKAS	-7,1	2,8
8.	AB bankas „Hansa-LTB“	-114,0	50,1
9.	AB VB būsto kreditų ir obligacijų bankas	-	0,1
10.	UAB Sampo bankas	-10,1	-4,9
	IŠ VISO bankai:	-16,3	145,4
11.	Lenkijos Respublikos AB Kredyt Bank S.A. Vilniaus skyrius	0,7	1,8
12.	VFR banko Norddeutsche Landesbank Girozentrale Vilniaus skyrius	-2,2	2,3
13.	VFR banko VEREINS-UND WESTBANK AG Vilniaus skyrius	-2,2	0,1
14.	Nordea Bank Finland Plc Lietuvos skyrius	-4,0	-2,8
	IŠ VISO užsienio bankų skyriai	-7,7	1,4
	IŠ VISO:	-24,1	146,8

* Atlikus metinių finansinių ataskaitų auditą, AB Ūkio banko 2001 metų pelnas buvo 1,55 mln. Lt sumažintas, o 2002 metų pelnas atitinkamai padidintas, vienai AB Ūkio banko grupės įmonei pakeitus apskaitos politiką ir siekiant išlaikyti banko finansinių ataskaitų atskirų laikotarpių palyginamumą.

2002 m. pirmąjį pusmetį sparčiai mažėjusios palūkanų normos metų pabaigoje stabilizavosi, o realioji palūkanų marža per metus sumažėjo nežymiai (0,25 proc. punktais) ir 2003 m. sausio 1 d. sudarė 4,08 proc. Pažymėtina, kad užsienio bankų skyrių realioji palūkanų marža yra gerokai mažesnė nei komercinių bankų. Realiosios palūkanų maržos mažėjimo sąlygomis teigiamai galima vertinti tai, kad didėjant bankų turtui, proporcingai augo palūkanų duodančių aktyvų dalis visame turte. Nuo 2002 m. pradžios palūkanas duodančių aktyvų ir viso turto santykis padidėjo beveik 2 proc. punktais ir 2003 m. sausio 1 d. sudarė 79,95 proc., t. y. palūkanas uždėba vis didesnę turto dalis.

Kritus palūkanų normoms bankų sistema per 2002 m. gavo mažesnes palūkanų pajamas bei patyrė mažesnes palūkanų išlaidas nei 2001 m. Grynosios palūkanų pajamos 2002 m. buvo 25 mln. Lt didesnės nei ankstesniais metais.

Kaip ir ankstesniais laikotarpiais, didžiausią bankų išlaidų dalį sudarė operacinės išlaidos. 2002 m. operacinės išlaidos didėjo žymiai lėčiau nei ankstesniais metais - metinis augimas sudarė 5,3 proc., kai per 2001 m. operacinės išlaidos padidėjo 14,7 proc.

7. Bankų metinių finansinių ataskaitų auditas

Visuose komerciniuose bankuose 2002 metų metinių finansinių ataskaitų auditą atliko tarptautinės audito firmos. Dėl visų bankų, išskyrus AB Lietuvos žemės ūkio banką, metinių finansinių ataskaitų buvo pareikštos audito nuomonės be išlygų.

Pateikdami nuomonę dėl AB Lietuvos žemės ūkio banko finansinių ataskaitų, auditoriai pareiškė išlygą dėl skirtingo atidėjimų paskolų rizikai traktavimo. Auditorių nuomone, jeigu banke atidėjimai paskoloms būtų skaičiuojami remiantis numatomų būsimų pinigų srautų (taip pat ir iš įkeisto turto pardavimo) dabartine verte, AB Lietuvos žemės ūkio banko 2002 metų nuostolis sumažėtų ir akcininkų nuosavybė bei turtas padidėtų apytiksliai 19 mln. Lt.

8. Lietuvos Centrinė kredito unija

2002 m. lapkričio mėn. Lietuvos banko valdybos nutarimu buvo išduota licencija Lietuvos centrinės kredito unijos (LCKU) veiklai. Centrinei kredito unijai įstatymu priskirtos kredito unijų likvidumo palaikymo ir mokumo atkūrimo funkcijos.

2003 m. sausio 1 d. duomenimis Lietuvos centrinė kredito unijos turtas sudarė 6,2 mln. Lt. LCKU turėjo 0,8 mln. Lt kredito unijų indėlių ir buvo suteikusi 0,5 mln. Lt paskolų kredito unijoms. LCKU pajinį kapitalą sudarė Lietuvos Respublikos Vyriausybės pajus (5,3 mln. Lt) ir 36 kredito unijų, LCKU narių, pajai po 1 tūkst. Lt.

Nuo veiklos pradžios Lietuvos centrinė kredito unija vykdė visus veiklos riziką ribojančius normatyvus ir gavo 117 tūkst. Lt audituoto pelno.

9. Kredito unijos

2003 m. sausio 1 d. Lietuvoje veikė 53 kredito unijos, finansines ataskaitas pateikė 52 kredito unijos, vienijusios beveik 21 tūkst. narių. 2002 m. buvo įsteigta trylika naujų kredito unijų - daugiausiai nuo kredito unijų steigimosi pradžios, o vienos kredito unijos veiklos licencija buvo atšaukta.

Kredito unijų pagrindinių suvestinės balansinės ataskaitos straipsnių dinamika

Eil. Nr.	Balansinės ataskaitos straipsnio pavadinimas	Suma (tūkst. Lt)			Pasikeitimas per IV ketvirtį (proc.)	Pasikeitimas per metus (proc.)
		2002 01 01	2002 10 01	2003 01 01		
1.	Turtas (aktyvai)	33837,6	56487,2	70119,6	24,1	2,1 karto
2.	VVP	1972,1	2293,5	2636,3	14,9	33,7
3.	Suteiktos paskolos	21063,7	38884,1	45885,9	18,0	2,2 karto
4.	Indėliai	26514,1	44902,5	56514,6	25,9	2,1 karto
	Iš jų, kredito unijų narių ir asocijuotų narių	20676,0	38449,2	50090,4	30,3	2,4 karto
5.	Pajinis kapitalas	4013,0	6377,6	7550,5	18,4	88,2
6.	Einamųjų metų pelnas (nuostolis)	359,5	290	414,2	-	-

Praėjusiais metais kredito unijų veikla toliau sparčiai plėtėsi. Kredito unijų revizorių (nepriklausomų auditorių) patikrintais ir visuotinių narių susirinkimų patvirtintų finansinių ataskaitų duomenimis, per 2002 m.:

- turtas išaugo 2,1 karto ir 2003 m. sausio 1 d. sudarė 0,41 proc. veikiančių bankų sistemos turto. Dvieju didžiausių kredito unijų - „Ūkininkų viltis“ bei Pakruojo ūkininkų k.u. turtas 2003 m. sausio 1 d. sudarė 20,7 proc. visų kredito unijų turto;
- suteiktos paskolos padidėjo 2,2 karto ir sudarė 65 proc. viso turto. 2003 m. sausio 1 d. specialiuosius atidėjimus paskoloms (255,7 tūkst. Lt) buvo sudariusi 31 kredito unija;
- investicijos į Vyriausybės vertybinius popierius išaugo 33,7 proc.;
- priimti indėliai išaugo 2,1 karto, didžiausią jų dalį (89 proc.) sudarė narių indėliai;
- kredito unijų pajinis kapitalas padidėjo 87,8 proc.

Praėjusiais metais 37 kredito unijos dirbo pelningai, 15 kredito unijų patyrė nuostolį. Kredito unijų revizorių (nepriklausomų auditorių) patikrintų ir visuotinių narių susirinkimų patvirtintų ataskaitų duomenimis, 2002 m. kredito unijų pelnas - 414,2 tūkst. Lt buvo didžiausias kredito unijų pelnas po nepriklausomybės atkūrimo (palyginimui, 2001 metų kredito unijų pelnas - 359,5 tūkst. Lt). Didesnis pelnas gautas išaugusių kredito unijų veiklos apimčių dėka, tačiau santykiniai kredito unijų pelningumo ir veiklos efektyvumo rodikliai šiek tiek pablogėjo.

Kaip ir ankstesniais metais, pagrindinis kredito unijų pajamų šaltinis buvo palūkanų pajamos, sudariusios 87,1 proc. visų pajamų. Didžiausią išlaidų dalį sudarė palūkanų ir operacinės išlaidos, sudariusios atitinkamai 46,6 proc. ir 42,7 proc. visų išlaidų.

2002 m. visos kredito unijos vykdė Lietuvos banko nustatytus kredito unijų veiklos riziką ribojančius normatyvus.